

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 24. februar 2015
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Sofie Nordskov Nielsen
Sagsnr.: 2014-762-0006
Dok.: 1475942

REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET

OM

FORVALTNINGENS ANVENDELSE AF TVANGSINDGREB OG OPLYSNINGSPLIGTER UDEN FOR STRAFFERETSPLEJEN

FEBRUAR 2015

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler	4
3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte forvaltningsområder	5
3.1. Indledning	5
3.2. Beskæftigelsesministeriet	6
3.3. Erhvervs- og Vækstministeriet.....	8
3.4. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevarerministeriet).....	9
3.5. Miljøministeriet	10
3.6. Skatteministeriet.....	13
3.7. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis	15
4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2014 med hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven	17
4.1. Generelt	17
4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser.....	18
4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gældende bestemmelser	19
4.4. Hjemler, der ophæver gældende bestemmelser	20
4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven	20
5. Sammenfatning	21

1. Indledning

Ved lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (herefter retssikkerhedsloven) blev der gennemført en samlet regulering af en række spørgsmål, som vedrører tilfælde, hvor en forvaltningsmyndighed har mulighed for uden for strafferetsplejen at foretage visse former for tvangsindgreb uden forudgående retskendelse, herunder navnlig såkaldte kontrol- og tilsynsbesøg. Loven regulerer endvidere visse spørgsmål, der kan opstå i tilfælde, hvor borgere og virksomheder er forpligtede til at meddele oplysninger til en forvaltningsmyndighed. Loven trådte i kraft den 1. januar 2005.

Loven bygger på betænkning nr. 1428/2003 udarbejdet af Retssikkerhedskommissionen, der blev nedsat af justitsministeren i februar 2002.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at Justitsministeriet efter lovens ikrafttræden årligt vil udarbejde en redegørelse til Folketinget om forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter omfattet af loven. Redegørelsen skal bl.a. indeholde en omtale af eventuel ny lovgivning, der vedrører den offentlige forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, samt på udvalgte områder en omtale af praksis med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Formålet er at styrke den offentlige interesse og debat om borgernes retssikkerhed, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3107. Justitsministeriet afgav den seneste redegørelse til Folketinget den 25. marts 2014.

Af redegørelsen fra 2014 fremgår det, at det samlet set er Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2012, hverken i forhold til de virksomheder mv., hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv. Herudover indeholder redegørelsen fra 2014 en oversigt over bestemmelser i lovgivningen, der er vedtaget i perioden 1. januar 2013 – 31. december 2012, og som giver forvaltningsmyndigheder adgang til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven. Af denne oversigt fremgår, at der i 2013 blev vedtaget i alt tretten bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven.

Den foreliggende redegørelse indeholder – efter en kort oversigt over retssikkerhedslovens regler i pkt. 2 – en omtale af praksis i 2013 på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven, jf. pkt. 3. Redegørelsens pkt. 4 indeholder en omtale af ny lovgivning vedtaget i 2014, der vedrører den offentlige

forvaltnings adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af loven, og pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

Ved lov nr. 525 af 6. juni 2007 blev § 1, stk. 5, i retssikkerhedsloven ophævet, således at lovens regler om tvangsindgreb fra den 1. januar 2008 også gælder i tilfælde, hvor der efter lovgivningen stilles krav om forudgående retskendelse. Baggrunden for denne lovændring var, at de hensyn, der ligger bag retssikkerhedslovens kapitel 2 og 3, også gør sig gældende for så vidt angår tvangsindgreb, som foretages efter indhentet retskendelse.

2. Kort oversigt over retssikkerhedslovens regler

Loven indeholder bl.a. generelle regler om den fremgangsmåde, som forvaltningsmyndighederne skal følge ved gennemførelsen af et tvangsindgreb, som er omfattet af loven (kapitel 2). Det er bl.a. fastsat, at tvangsindgreb kun må anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, og hvis indgrebet står i rimeligt forhold til formålet med indgrebet (§ 2). Det er også bestemt, at en række af forvaltningslovens regler – bl.a. reglerne om inhabilitet, partsaktindsigt, begrundelse og klagevejledning – gælder ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (§ 3). Der er endvidere fastsat en pligt til under visse omstændigheder at gøre notat om indholdet af oplysninger, som en myndighed modtager i en sag om iværksættelse af et tvangsindgreb (§ 4).

Herudover er det fastsat, at myndigheden skal underrette parten forud for gennemførelsen af et tvangsindgreb omfattet af loven (§ 5, stk. 1). Underretningen skal ske skriftligt senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, og skal indeholde oplysninger om tid og sted for indgrebet, retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre efter forvaltningslovens § 8, hovedformålet med indgrebet og det faktiske og retlige grundlag for indgrebet, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 2). Parten kan herefter gøre indsigelse mod beslutningen inden for en frist fastsat af myndigheden. Fastholdes beslutningen, skal dette inden eller senest samtidig med gennemførelsen af tvangsindgrebet begrundes skriftligt over for parten, jf. § 24 i forvaltningsloven (§ 5, stk. 3).

Reglerne om underretning kan fraviges helt eller delvist i en række tilfælde. Det gælder, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives (§ 5, stk. 4, nr. 1), hvis hensynet til parten selv taler for det, eller partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser (§ 5, stk. 4, nr. 2), hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU (§ 5, stk. 4, nr. 3), hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet (§ 5, stk. 4, nr. 4), eller hvis forudgående underretning viser sig umulig eller er uforholdsmæssig vanskelig (§ 5, stk. 4, nr. 5).

Loven indeholder desuden regler om pligt for myndigheden til at forevise legitimation i forbindelse med gennemførelsen af et tvangsindgreb (§ 6), pligt til at udvise størst mulig skånsomhed under et tvangsindgrebs gennemførelse (§ 7) samt pligt til i en række tilfælde at udfærdige rapport om udførelsen af et tvangsindgreb (§ 8).

Loven indeholder endvidere regler om forholdet til strafferetsplejen ved gennemførelsen af tvangsindgreb omfattet af loven (kapitel 3). Det er således fastsat, at hvis en enkeltperson eller juridisk person med rimelig grund mistænkes for at have begået en strafbar lovovertrædelse, kan tvangsindgreb over for den mistænkte med henblik på at tilvejebringe oplysninger om det eller de forhold, som mistanken omfatter, alene gennemføres efter reglerne i retsplejeloven om strafferetsplejen (§ 9, stk. 1). Det gælder dog ikke, hvis tvangsindgrebet gennemføres med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for behandlingen af andre spørgsmål end fastsættelse af straf (§ 9, stk. 2). De nævnte regler finder tilsvarende anvendelse, hvis der i sagen rettes et tvangsindgreb mod andre end den mistænkte (§ 9, stk. 3). Den mistænkte kan under nærmere bestemte betingelser meddele samtykke til fravigelse af reglerne i § 9, stk. 1 og 3 (§ 9, stk. 4).

Loven indeholder endelig en bestemmelse om retten til ikke at inkriminere sig selv mv. (§ 10). Bestemmelsen indebærer bl.a., at hvis der er konkret mistanke om, at en enkeltperson eller juridisk person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder bestemmelser i lovgivningen mv. om pligt til at meddele oplysninger til myndigheden ikke i forhold til den mistænkte, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, som søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse (§ 10, stk. 1).

3. Erfaringerne med retssikkerhedsloven inden for udvalgte forvaltningsområder

3.1. Indledning

Det er som nævnt forudsat i forarbejderne til retssikkerhedsloven, at den årlige retssikkerhedsredegørelse skal indeholde en omtale af praksis på udvalgte områder med hensyn til anvendelse af tvangsindgreb omfattet af loven.

Redegørelsen indeholder en beskrivelse af praksis inden for følgende ministeriers områder: Beskæftigelsesministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Miljøministeriet, Skatteministeriet og Erhvervs- og Vækstministeriet. Justitsministeriet har anmodet disse ministerier om oplysninger vedrørende de enkelte kontrolmyndigheder inden for ministeriernes forvaltningsområder.

De nævnte ministerier er udvalgt på baggrund af, at der foretages et betydeligt antal kontrolbesøg mv. inden for disse ministeriers områder, og at der er tale om kontrolbesøg

mv. inden for meget forskellige forvaltningsområder. Endvidere er det anført i Retsudvalgets betænkning af 27. maj 2004 over lovforslag nr. L 96 (folketingsåret 2003-04), at der i redegørelsen skal indgå de erfaringer med lovens anvendelse, som en række forvaltningsmyndigheder – herunder Arbejdstilsynet, miljømyndighederne og skattemyndighederne – vil indhøste i tiden efter lovens ikrafttræden.

Pkt. 3.2-3.6 nedenfor indeholder en omtale af praksis inden for de nævnte ministeriers områder i 2013. Pkt. 3.7 indeholder på baggrund heraf Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis.

3.2. Beskæftigelsesministeriet

3.2.1. Inden for Beskæftigelsesministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering samt Arbejdstilsynet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Beskæftigelsesministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2013
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (lufthavnstilsyn)	Oktober 2013	4 ¹	0	4	0
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (virksomhedskontrol)		0	0	0	0
Arbejdstilsynet	November 2013	2.595	666	3.261	1.190 ²³
I alt		2.599	666	3.265	1.190

3.2.2 *Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering* har oplyst, at alle de lufthavnstilsyn, som styrelsen gennemførte i oktober 2013, var uvarslede. Det er sket med henvisning til undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 5, hvorefter forudgående underretning kan undlades, hvis underretning viser sig umulig eller uforholdsmæssig vanskelig.

¹Et kontrolbesøg varer nogle timer, og der bliver ved hver kontrol undersøgt mellem 10 og 200 personer.

²Arbejdstilsynet foretog i 2013 283 politianmeldelser for manglende overholdelse af anmelderreglerne til Registret for Udenlandske Tjenesteydere (RUT). De øvrige 907 politianmeldelser var for overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen.

³Arbejdstilsynet har siden 2002 haft mulighed for at udstede administrative bødeforelæg og dermed afslutte straffesager uden at politianmelde den pågældende virksomhed. Antallet af afsluttede administrative bødeforelæg udgør 192 i 2013. Arbejdstilsynet har endvidere siden 1. juli 2013 haft mulighed for at afgøre klare og ukomplicerede RUT-sager med et administrativt bødeforelæg for RUT-overtrædelser. Antallet af administrative bødeforelæg for RUT-overtrædelser udgør i 113 i 2013. Det opgjorte tal i skemaet indeholder ikke antallet af administrative bødeforelæg.

De uvarslede lufthavnstilsyn har ifølge Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering ikke givet anledning til nævneværdige indvendinger fra de kontrollerede, og alle rejsende har frivilligt deltaget i kontrollen. Ved kontrollen har samtlige kontrollerede fået udleveret en pjece, hvori de bl.a. orienteres om hjemlen til kontrollen i § 91 b i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., formålet med kontrollen og det eventuelle videre forløb.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har endelig oplyst, at den praktiske anvendelse af retssikkerhedslovens regler i forbindelse lufthavnstilsynene ikke har givet anledning til problemer.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har herudover hjemmel til at gennemføre virksomhedskontroller i medfør af § 91 a i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., men der har ikke været gennemført sådanne virksomhedskontroller i 2013.

3.2.3. Arbejdstilsynet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb kan undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebet ellers ville forspildes.

Arbejdstilsynet har desuden oplyst, at det – på samme måde som oplyst til brug for redegørelserne om praksis i 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 og 2012 – ikke kan udelukkes, at der sker anvendelse af undtagelsesbestemmelsen i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 4, hvorefter forudgående underretning om gennemførelse af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb kan undlades, hvis øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet. Dette kan være relevant i tilfælde, hvor der er behov for at standse en bestemt arbejdsproces eller lignende, hvor øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter påkræver at tilsynet gennemføres uden forudgående underretning.

Arbejdstilsynet har endvidere oplyst, at tilsynet i 2013 har modtaget én klage vedrørende forløbet af et uvarslet besøg. Virksomheden var især utilfreds med den måde, hvorpå besøget blev indledt. Besøget blev udført af en tilsynsførende fra Arbejdstilsynet.

Virksomheden klagede bl.a. over, at den tilsynsførende besøgte virksomheden uden for dennes åbningstid og derfor benyttede en personaleindgang, at pågældende først på opfordring præsenterede sig, og at den tilsynsførende ikke viste legitimation.

Henvendelsen til Arbejdstilsynet blev modtaget i november 2013, men blev pga. en ekspeditionsfejl først besvaret i april 2014. Arbejdstilsynet har svaret virksomheden, at Arbejdstilsynet som udgangspunkt henvender sig til en virksomhed via virksomhedens hovedindgang, men at der kan forekomme situationer, hvor andre indgange anvendes.

Det kan ligeledes forekomme, at Arbejdstilsynet fører tilsyn i en virksomhed uden for dennes normale åbningstid, hvis der udføres arbejde. Formålet med tilsynsbesøg er at føre tilsyn med det arbejde, der udføres.

Vedrørende klagen over, at den tilsynsførende ikke viste legitimation, har Arbejdstilsynet beklaget, at dette ikke skete ved indledningen af tilsynsbesøget. Arbejdstilsynet har samtidig informeret virksomheden om, at det er i overensstemmelse med retssikkerhedsloven, samt Arbejdstilsynets sædvanlige praksis, at den tilsynsførende ved indledningen af et uvarslet tilsynsbesøg, hvor virksomheden ikke på anden måde er bekendt med, at pågældende repræsenterer Arbejdstilsynet, uopfordret skal legitimere sig.

Arbejdstilsynets svar til klageren har ikke afstedkommet yderligere henvendelser eller klager fra virksomheden.

Arbejdstilsynet har herudover oplyst, at der ved ingen af de politianmeldelser, der er foretaget i 2013, er opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb omfattet af loven eller spørgsmål om anvendelse af pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Arbejdstilsynet har endeligt oplyst, at det er Arbejdstilsynets erfaring, at anvendelsen af retssikkerhedslovens regler i øvrigt ikke har givet anledning til problemer i praksis ved gennemførelse af kontrolbesøg i virksomhederne eller i forbindelse med politianmeldelser.

3.3. Erhvervs- og Vækstministeriet

3.3.1. Inden for Erhvervs- og Vækstministeriets område har Justitsministeriet anmodet om oplysninger vedrørende den kontrolvirksomhed, som foretages af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen inden for konkurrenceområdet. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Erhvervs- og Vækstministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal politianmeldelser i hele 2013
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	November 2013 ⁴	1	0	1	2

3.3.2. Erhvervs- og Vækstministeriet har oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foretog ét kontrolbesøg omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1, i november 2013.

⁴Måneden er valgt som værende den meste repræsentative af månederne september, oktober og november i 2013

Erhvervs- og Vækstministeriet har desuden oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens kontrolbesøg blev foretaget uvarslet efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, da formålet med undersøgelsen ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurderede således, at der ved det pågældende kontrolbesøg var risiko for, at eventuel dokumentation for den formodede overtrædelse af konkurrenceloven ville blive bortskaffet, såfremt forudgående varsling blev givet.

Det uvarslede kontrolbesøg gav ikke anledning til indvendinger fra den kontrolundersøgte virksomhed.

Erhvervs- og Vækstministeriet har endvidere oplyst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i hele 2013 politianmeldte to sager, hvor der var gennemført eller opstået spørgsmål om gennemførelse af tvangsindgreb, som er omfattet af loven, og/eller hvor der er anvendt eller opstået spørgsmål om anvendelse af en pligt til at meddele oplysninger til den offentlige forvaltning.

Erhvervs- og Vækstministeriet har yderligere bemærket, at Konkurrence- og Forbrugestyrelsen er opmærksom på, at retssikkerhedsloven indebærer en arbejdsdeling mellem forvaltningen og politiet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er derfor i tæt og løbende dialog med Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet med henblik på at afklare, hvilken myndighed der i den enkelte sag er kompetent til at foretage den relevante sagsoplysning.

3.4. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (Fødevareministeriet)

3.4.1. Inden for Fødevareministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Fødevareministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal Politianmeldelser I hele 2013
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Fødevarestyrelsen	Oktober 2013	8.577	28	8.605	329
NaturErhvervstyrelsen	September 2013	2.026	861	2.887	866
I alt		10.603	889	11.492	1195

3.4.2. Fødevareministeriet har oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg er foretaget efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, hvorefter øjemedet med

tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives, og lovens § 5, stk. 4, nr. 3, der giver adgang til at undlade forudgående underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Fødevarerministeriet har desuden oplyst, at hverken de varslede eller de uvarslede kontrolbesøg foretaget af Fødevarerstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen har givet anledning til indvendinger.

Fødevarerministeriet har i øvrigt oplyst, at i lighed med foregående år har flere virksomheder i forbindelse med Fødevarerstyrelsens kontrolvirksomhed over for styrelsen givet udtryk for, at de finder udlevering af retssikkerhedsblanketten og information om deres rettigheder flere gange om året unødvendigt. Enkelte virksomheder har desuden stillet spørgsmålstejn ved hjemlen til at foretage tvangsindgreb uden retskendelse og været uforstående over for indgrebets hastende karakter samt fundet, at den tilsynsførende burde have haft udleveret en retskendelse. Fødevarerministeriet oplyser dog samtidig, at der på Fødevarerstyrelsens område er udtrykt generel tilfredshed med den oplysning, der gives om muligheden for at lade sig bistå ved kontrolbesøget.

3.5. Miljøministeriet

3.5.1. Inden for Miljøministeriets område udføres kontrolbesøg mv., der er omfattet af retssikkerhedsloven, af kommuner, regioner og af Miljøministeriet selv.⁵ De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Miljøministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal Politianmeldelser i hele 2013
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
Kommuner ⁶	November 2013	233	1409	1642	156
Regioner ⁷	November 2013	0	19	19	0
Miljøministeriet	Oktober 2013 ⁸ / November 2013 ⁹	3	73	76	40
I alt		236	1501	1737	196

⁵ En række statslige myndigheder (SKAT, Forsvarsministeriet, Søfartsstyrelsen og NaturErhvervsstyrelsen) fører tilsyn med visse af Miljøministeriets regler. Tilsyn udført af disse myndigheder er ikke medtaget, medmindre Miljøministeriet har foretaget politianmeldelser på baggrund af disse tilsyn. Politianmeldelser foretaget på baggrund af oplysninger fra andre myndigheder, som de pågældende myndigheder har fået i forbindelse med tilsyn efter anden lovgivning, er ikke medtaget.

⁶ 62 kommuner har bidraget til redegørelsen.

⁷ 4 regioner har bidraget til redegørelsen.

⁸ Tre kontorer i Miljøstyrelsen har anvendt oktober 2013 som den mest repræsentative måned.

⁹ Ét kontor i Miljøstyrelsen samt hele Naturstyrelsen har anvendt november 2013 som den mest repræsentative måned. Kystdirektoratet og Geodatastyrelsen har ikke bidraget til redegørelsen.

3.5.2. *Kommunerne* har indberettet at have anvendt undtagelsesbestemmelserne i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1, 2, og 4, hvorefter forudgående underretning kan undlades af hensyn til at øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes (*nr. 1*), hvor hensynet til parten selv taler for det, eller hvor partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til andre private eller offentlige interesser (*nr. 2*), og hvor øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet (*nr. 4*).

Kommunerne har oplyst, at der har været 40 indsigelser¹⁰ vedrørende de varslede kontrolbesøg mv., som alle har vedrørt tilfælde, hvor der er blevet anmodet om ændring af tidspunktet for kontrolbesøget. Kommunerne har endvidere oplyst, at de uvarslede kontrolbesøg har givet anledning til fire indvendinger, hvoraf tre var fra samme ejer. Indvendingerne vedrører tidspunktet for kontrolbesøget, og at den pågældende ikke brød sig om, at en flydelagskontrol blev udført uden pågældendes tilstedeværelse.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven har kommunerne anført, at de generelt set ikke oplever problemer i forhold til anvendelsen af retssikkerhedsloven. En række af kommunerne oplyser endvidere, at kombinationen af varslet og uvarslet tilsyn fungerer fint, idet de varslede tilsyn giver mulighed for planlægning af tilsynsindsatsen i samarbejde med virksomhederne, og de uvarslede tilsyn giver mulighed for at opleve virksomhederne ved ”normal drift” og ikke, når der er ryddet op. En enkel af kommunerne oplyser yderligere, at kommunen har god erfaring med varslede tilsyn. Tidspunkterne for tilsynene bliver af og til aftalt telefonisk aftale og det er kommunens opfattelse, at virksomhederne på denne måde oplever kommunen/tilsynsmyndigheden som en medspiller.

Det er også erfaringen fra en kommune, at virksomhederne ved varslede tilsyn er forberedte, idet de ofte har den seneste tilsynsrapport i hånden. Virksomhederne er ved tilsynet dermed klar over, at punkterne i den seneste tilsynsrapport vil blive eftersat. Forberedelsen er derfor medvirkende til, at der er en god dialog mellem virksomhederne og kommunen, også om forhold, som kræver opfølgning.

Én kommune understreger fordelene ved de varslede kontrolbesøg, idet det fremhæves, at varsling af tilsyn efter retssikkerhedslovens regler ikke giver anledning til væsentlige problemer i det daglige, ud over at det i nogle situationer kan virke unødvendigt bureaukratisk at varsle. Kommunen anfører desuden, at det er mange år siden, at kommunen har oplevet, at nogen modsatte sig eller protesterede over, at kommunen kom på tilsyn. I forlængelse heraf anføres det, at kontrolbesøgene naturligvis kan være ubelejligt for virksomhederne i meget travle perioder. I disse situationer søger kommunen

¹⁰Otte kommuner har oplevet, at kontrolbesøget kan give anledning til indsigelser. Af disse otte kommuner har tre beskrevet indsigelsernes nærmere karakter.

til en vis grad at tage hensyn til virksomhederne. Kommunen anfører derudover, at tilsynstidspunktet ofte aftales med virksomheden, da kommunen har en interesse i at kunne træffe de ansvarlige ved tilsynet. Yderligere anfører kommunen, at for virksomheder synes det unødvendigt bureaukratisk med varslingsbreve. Endvidere anfører kommunen, at man efterlyser en forenkling, der tydeligt skelner mellem virksomhed og privatbolig.

En anden kommune oplyser, at langt de fleste kontrolbesøg indenfor landbrugsområdet varsles mindst 14 dage i forvejen. Ca. 25 % af de varslede kontrolbesøg flyttes pga. landmandens arbejdsplanlægning, eller fordi landmanden slet ikke er på ejendommen den pågældende dag. Endvidere oplyser kommunen, at langt de fleste kontrolbesøg inden for virksomhedsområdet varsles mindst 14 dage i forvejen.

En tredje kommune bemærker, at der er en mindre tidsbesparelse i at foretage uvarslede tilsyn, da kommunen ikke skal bruge tid på at planlægge tilsynet på samme måde med en stram tidsplan osv., ligesom det er kommunens indtryk, at den opnår et mere reelt billede af miljøforholdene, når virksomheden ikke på forhånd véd, at kommunen kommer. Dette er især tilfældet på virksomheder indenfor autobranschen, herunder autoophugningsvirksomhederne, men også indenfor bygge-/entreprenørbranchen. Samtidig er det dog kommunens vurdering, at uvarslede tilsyn ikke fungerer på landbrugsområdet, da kvaliteten af tilsynet afhænger væsentligt af, at landmanden er til stede ved tilsynet.

I lighed med sidste års redegørelse, anfører en kommune, at det største problem i forhold til retssikkerhedsloven er selve formidlingen af loven, når der varsles et tilsyn. Ord som f.eks. ”tvangsindgreb” og ”selvinkriminering” kan godt skabe en negativ forventning til, hvad tilsynet kan komme til at handle om.

3.5.3. Miljøministeriet har oplyst, at i det omfang *regionerne* har foretaget kontrolbesøg, så har disse besøg været varslet, hvorfor regionerne ikke har anvendt undtagelsesbestemmelserne i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4. De varslede kontrolbesøg har efter det oplyste ikke givet anledning til indsigelser.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven har én af regionerne oplyst, at regionens opgaver på miljøområdet består af undersøgelser, afværgeforanstaltninger og deponering af jord i råstofgrave efter reglerne i jordforureningsloven samt kortlægning af råstoffer, meddelelse af tilladelser til råstofindvinding og at føre tilsyn med råstofindvindingerne efter reglerne i råstofloven. En række af disse opgaver består af ”udendørs tilsyn”, som ikke kræver varsling efter reglerne i retssikkerhedsloven. Når der foretages ”indendørs tilsyn”, som f.eks. indeklimateundersøgelser, indendørs afværgeforanstaltninger og ”papirgennemgang”

varsles disse tilsyn altid efter reglerne i retssikkerhedsloven. En væsentlig del af de gennemførte ”indendørs tilsyn” sker efter anmodning fra grundejeren selv. Disse tilsyn varsles efter lovens regler, hvilket efter regionens opfattelse virker overflødig.

3.5.4 De uvarslede kontrolbesøg, som er blevet udført af *Miljøministeriet*, er foretaget med hjemmel i retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1 og nr. 4, hvorefter forudgående underretning kan undlades af hensyn til, at øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ville forspildes, hvis forudgående underretning skulle gives (nr. 1), og at øjeblikkelig gennemførelse af tvangsindgrebet efter forholdets særlige karakter er påkrævet (nr. 4).

Hverken de varslede eller de uvarslede kontrolbesøg, der blev udført af Miljøministeriet, gav anledning til indsigelser.

Om erfaringerne med den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven i forbindelse med Miljøministeriets egne kontrolbesøg, har ministeriet oplyst, at enhederne Kemikalieinspektionen og MST Virksomheder under Miljøstyrelsen primært gennemfører de uvarslede tilsyn. MST Virksomheder (Virksomhedsenheden) under Miljøstyrelsen oplyser, at virksomhederne ikke har indsigelser til tilsynene – hverken når det er varslet eller uvarslet. Kemikalieinspektionen oplyser endvidere, at det meget lave antal kontrolbesøg skyldes den udmeldte periode (november 2013), hvor størstedelen af inspektionens kontrolaktiviteter ligger i 1. og 2. kvartal.

Naturstyrelsen oplyser desuden, at styrelsen ikke oplever problemer med den praktiske anvendelse af retssikkerhedslovens regler.

3.6. Skatteministeriet

3.6.1. De oplysninger, som Justitsministeriet har modtaget fra Skatteministeriet, kan sammenfattes således:

	Antal kontrolbesøg				Antal Politianmeldelser i hele 2013
	Måned	Uvarslede	Varslede	I alt	
SKAT ¹¹	Januar 2014	698	432 ¹²	1.130	Ikke oplyst

3.6.2. Skatteministeriet har oplyst, at fordelingen mellem varslede og uvarslede kontrolbesøg ikke har været registreret særskilt forud for 2014. Antallet af kontrolbesøg mv. omfattet af reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1, er derfor på

¹¹ Indsats og ejendomsvurdering

¹² Heraf 39 sager på ejendomsrådet

indsatsområdet opgjort for januar måned 2014. Skatteministeriet vurderer, at antallet er repræsentativt i forhold til omfanget af tilsvarende kontrolbesøg i september, oktober eller november 2013.

Skatteministeriet har desuden oplyst, at SKAT i ovenstående opgørelse har opgjort antallet af sager, der er afsluttet i januar måned 2014, og hvor der under sagens behandling har været foretaget tvangsindgreb efter retssikkerhedslovens kapitel 2, jf. § 1, stk. 1. Skatteministeriet oplyser at dette skyldes, at registrering af tvangsindgreb mest hensigtsmæssigt sker ved afslutningen af sagerne.

Skatteministeriet oplyser endvidere, at SKAT med virkning fra den 1. januar 2014 har tilrettelagt en udvidet registrering af sagsproduktionen, som gør det muligt at udsondre sager med udgående kontrolbesøg, samt at opdele disse i henholdsvis varslede og uvarslede kontrolbesøg. Forud for 2014 har disse oplysninger ikke været registreret, og blandt andet derfor er en række kontrolaktiviteter, der er gennemført på SKATs adresse, og som beror på brug af oplysningspligter efter retssikkerhedslovens § 1, stk. 3, blevet medregnet i de tidligere års opgørelser af kontrolbesøg mv. Dette er årsagen til, at optællingen af kontrolbesøg mv. viser et markant fald i forhold til redegørelsen fra sidste år.

Desuden har Skatteministeriet oplyst, at visse tvangsindgreb, der sker på baggrund af EU-regler, foretages uvarslet efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 3, hvorefter forudgående underretning kan undlades, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.

Skatteministeriet har herudover oplyst, at tvangsindgreb ved udbetalingskontrol af såkaldt negativ moms sker uden varsel efter retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 2, hvorefter forudgående underretning bl.a. kan undlades, hvis partens rettigheder findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige interesser. Det skyldes, at den pågældende virksomhed har krav på udbetaling af negativ moms inden 3 uger fra tidspunktet for rettidig angivelse, og at Skatteministeriet efter udbetalingsfristens udløb skal forrente det angivne beløb.

Der er i forhold til det opgjorte antal af varslede kontrolbesøg registreret indsigelser i to sager. Indsigelserne har i begge tilfælde handlet om SKATs hjemmel til at gennemføre kontrollen.

Der er ikke foretaget registrering af indsigelser mod uvarslede tvangsindgreb eller disses karakter.

Der er heller ikke foretaget registrering af, om et tvangsindgreb har givet anledning til politianmeldelse, ligesom der heller ikke sker særskilt registrering af pålæg om

oplysningspligt. Skatteministeriet har i den anledning imidlertid oplyst, at et dækkende billede af straffesager kan illustreres af antallet af tiltalebegæringer til politiet i sager vedrørende overtrædelser af skatte-, afgifts- og toldlovgivningen, hvor frihedsstraf kan komme på tale, antallet af administrativt udstedte bødeforlæg og sager, der er afsluttet af anklagemyndigheden¹³. Skatteministeriet har sammenfattende opgjort antallet for 2013 således:

Tiltalerejsninger	560
Administrative bødeforlæg	2.470
Afsluttet ved anklagemyndighed	624
I alt	3.150

Skatteministeriet har endelig oplyst, at den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke giver ministeriet anledning til bemærkninger.

3.7. Justitsministeriets generelle vurdering af retssikkerhedslovens anvendelse i praksis

3.7.1. De ministerier, hvorfra Justitsministeriet har modtaget oplysninger om praktiske erfaringer med retssikkerhedsloven, foretager tilsammen et meget betydeligt antal tvangsindgreb, der er omfattet af loven.

Generelt set er der ikke i de høringssvar, som Justitsministeriet har modtaget, rejst væsentlige spørgsmål i forhold til den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven. Ud af det samlede talmateriale er det kun sket i ganske få tilfælde, at virksomheder har fremsat indsigelse eller er kommet med indvendinger i forhold til varslede eller uvarslede kontrolbesøg.

Som det fremgår af pkt. 3.2-3.6 ovenfor, synes den praktiske anvendelse af retssikkerhedsloven ikke generelt at give anledning til vanskeligheder. Kommunerne har fremhævet, at der ses at være en god erfaring med anvendelsen af både varslede og uvarslede kontrolbesøg. Kommunerne har i den forbindelse anført, at varslede tilsynsbesøg bl.a. bidrager til at sikre tilstedeværelsen af de personer, der er ansvarlige for den pågældende virksomhed der føres tilsyn med, mens det for så vidt angår uvarslede besøg anføres, at de sikrer et mere reelt billede af de pågældende forhold som undersøges. Der er imidlertid både fra visse kommuner og fra en af regionerne givet udtryk for en vis utilfredshed med reglerne om varsling i retssikkerhedslovens § 5, stk. 2, idet det er anført, at disse i nogen tilfælde kan forekomme unødigt bureaukratiske. Desuden har én kommune, i lighed med hvad der blev anført i forbindelse med

¹³SKAT har af hensyn til retssikkerheden sikret funktionsadskillelse mellem SKATs kontrolsager og de straffesager, hvor SKAT har mulighed for at udstede administrative bødeforelæg

redegørelsen fra 2014, anført, at man oplever, at formidlingen af loven samt dens terminologi bidrager til at skabe en negativ forventning til, hvad et tilsyn vil komme til at omhandle og indebære.

Som det også er anført i de tidligere redegørelser, fandtes der før retssikkerhedsloven ikke generelle regler i lovgivningen om forudgående skriftlig varsling af kontrolbesøg mv. Formålet med varslingsreglerne er på den baggrund at tilgodese de berørte borgeres og virksomheders retssikkerhed på samme måde som forvaltningslovens regler om partshøring.

Som det også er anført i de tidligere redegørelser, bygger retssikkerhedsloven således bl.a. på det synspunkt, at borgerne og virksomhederne kan have et retssikkerhedsmæssigt behov for på forhånd at blive orienteret om, at en forvaltningsmyndighed påtænker at foretage et tvangsindgreb, sådan at de pågældende har mulighed for at komme med indsigelser herimod og få vurderet sådanne indsigelser. Det er derfor fortsat Justitsministeriets vurdering, at almindelige hensyn til borgernes og virksomhedernes retssikkerhed taler for en ordening af den nævnte karakter.

3.7.2. For så vidt angår det forholdsvist store antal uvarslede kontrolbesøg, som navnlig gennemføres inden for fødevarerområdet, kan Justitsministeriet henholde sig til det, som er anført herom i de tidligere retssikkerhedsredegørelser (jf. bl.a. redegørelse nr. R10 af 26. marts 2014, side 7). Her anføres bl.a. følgende:

”Som nærmere redegjort for [...] ovenfor kan forudgående underretning bl.a. undlades, hvis øjemedet med tvangsindgrebets gennemførelse ellers ville forspildes, jf. retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 1.

Om anvendelsesområdet for denne undtagelsesbestemmelse fremgår det af lovforslagets bemærkninger og justitsministerens besvarelse af spørgsmål 10 og 11 af 9. januar 2004 fra Folketingets Retsudvalg (L 96 – bilag 24), at den ikke kun finder anvendelse, hvis det ud fra de konkrete omstændigheder skønnes, at formålet med et kontrolbesøg ellers ville være forspildt. Bestemmelsen finder således også anvendelse i tilfælde, hvor det generelt må antages, at øjemedet med kontrollen ville blive forspildt, hvis den pågældende borger eller virksomhed var ”advaret” forinden. Hermed sigtes der bl.a. til tilfælde, hvor et kontrolbesøg mv. efter sin generelle karakter vil gå ud på at kontrollere et ”øjebliksbillede”, f.eks. hygiejnetilstanden i en restaurant eller i en fødevarer virksomhed.

Særligt med hensyn til fødevarerområdet bemærkes, at det under behandlingen af lovforslag nr. L 96 blev forudsat, at der også efter gennemførelsen af loven vil kunne foretages et stort antal uvarslede kontrolbesøg mv. Fødevarerministeriet oplyste i den forbindelse, at ca. 18 pct. af de kontrolbesøg, som Fødevarerministeriet årligt udfører, var anmeldt forinden, og at ca. 82 pct. ikke var anmeldt. Det blev tilkendegivet, at Fødevarerministeriet efter gennemførelsen af retssikkerhedsloven grundlæggende ville have samme muligheder for at udøve kontrol som hidtil, og det blev under behandlingen af lovforslaget oplyst, at der ikke kunne forventes at blive tale om nogen nævneværdig stigning i antallet af forhånds anmeldte tilsyn. Der kan i den forbindelse også henvises til, at kontrolbesøgene på fødevarerområdet som følge af de gældende EU-regler som altovervejende hovedregel skal foretages uanmeldt. Som nævnt giver retssikkerhedslovens § 5, stk. 4, nr. 3, hjemmel til at undlade forudgående

underretning, hvis det er nødvendigt af hensyn til rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til EU.”

På den baggrund giver det forholdsvis store antal uvarslede kontrolbesøg ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.7.3. Det oplyste om antallet af politianmeldelser, der er foretaget af de adspurgte myndigheder, giver ikke Justitsministeriet anledning til bemærkninger.

3.7.4. Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til problemer i den periode, som ministeriernes hørings svar angår.

4. Oversigt over bestemmelser vedtaget i 2014 med hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

4.1. Generelt

Med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed tilstræber Justitsministeriet i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af andre ministeriers lovforslag at sikre, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.

I den forbindelse kan der henvises til Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet fra 2005, side 39, hvor det bl.a. er anført, at det i hvert enkelt tilfælde nøje må overvejes, om det overhovedet er nødvendigt – med eller uden retskendelse – at tillægge offentlige myndigheder adgang til privat ejendom, herunder om andre og mindre indgribende kontrolforanstaltninger kan anses for tilstrækkelige. Endvidere er det anført, at hvis der er behov for en sådan adgang, bør omfanget heraf begrænses mest muligt, f.eks. ved at der alene gives adgang til forretningslokaler, mens private boliger holdes uden for. Endelig fremgår det af vejledningen og § 11 i Statsministeriets cirkulære nr. 159 af 16. september 1998, at der i bemærkningerne til en sådan bestemmelse bør gives en begrundelse for, hvorfor bestemmelsen er nødvendig, ligesom der bør gives en udførlig angivelse af bestemmelsens anvendelsesområde.

Justitsministeriet har anmodet samtlige ministerier om at oplyse, hvorvidt der efter den 1. januar 2014 er gennemført lovgivning vedrørende forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af loven. Gennemgangen i pkt. 4.2-4.4 nedenfor bygger på de oplysninger, som Justitsministeriet i forlængelse heraf har modtaget fra ministerierne. Pkt. 5 indeholder en sammenfatning.

4.2. Bestemmelser, der viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser

Der er i 2014 vedtaget i alt fire¹⁴ bestemmelser, som viderefører hidtidige tilsvarende bestemmelser.

Ved lov nr. 380 af 23. april 2014 er § 32 i lov om råstoffer (lovbekendtgørelse nr. 657 af 27. maj 2013) blevet ændret. Bestemmelsen er ændret i forbindelse med en opfølgning på evalueringen af kommunalreformen og indebærer, at myndighedskompetencen til at føre tilsyn med indvinding af råstoffer overflyttes fra kommunalbestyrelsen til regionsrådet (sammen med miljøministeren). Efter bestemmelsen har miljøministeren og regionsrådet eller personer, der af disse myndigheder er bemyndiget hertil, uden retskendelse adgang til offentlige og private ejendomme og lokaliteter samt skibe eller andet indvindingsmateriel for at udøve de beføjelser, der er tillagt dem i medfør af lov om råstoffer, herunder for at foretage undersøgelser af betydning for lovens formål.

§ 81, stk. 1, i lov om elforsyning er ved lov nr. 633 af 16. juni 2014 ophævet og genindsat, uden at den nye affattelse, der har virkning fra 1. oktober 2015, medfører ændringer i forhold til hidtil gældende ret. Energitilsynet har således tilsvarende beføjelser i forbindelse med tilsynet efter Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1227/2011/EU af 25. oktober 2011 om integritet og gennemsigtighed på engrosenergimarkederne. Bestemmelsen indebærer, at Energitilsynet i forbindelse med tilsynsbesøg efter loven til enhver tid uden retskendelse mod behørig legitimation til brug for tilsynet har adgang til en virksomheds lokaler og på stedet gøre sig bekendt med og tage kopi af enhver nødvendig oplysning, herunder virksomhedens eller en markedsdeltagers regnskaber, øvrige regnskabsmaterialer, forretningsbøger og andre forretningspapirer, uanset om disse oplysninger er opbevaret elektronisk.

Tekstanmærkning nr. 162. ad 24.23.03, stk. 1, på finansloven 2014, viderefører § 11 i lov nr. 316 af 31. marts 2007 om udvikling af landdistrikterne, hvorefter ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger hertil, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse har adgang til lokaliteter, der ejes eller drives af en fysisk eller juridisk person, der har modtaget tilsagn om tilskud efter loven. På tilsvarende måde har ministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, adgang til regnskaber, forretningsbøger, papirer m.v., herunder også materiale, der opbevares i elektronisk form, for at tilvejebringe oplysninger til brug for løsning af opgaver i henhold til loven eller til regler, der er fastsat i medfør af loven. Videreførelsen indebærer, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger hertil forsat - uanset udløb af programperioden den 31. januar 2013 - under Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne har hjemmel til i 2014 at føre kontrol med de virksomheder mv., der drives af en fysisk eller juridisk person, der har modtaget tilsagn om tilskud efter loven. I henhold til EU-lovgivningen er NaturErhvervsstyrelsen forpligtet til at kontrollere, at betingelserne for tilskud er opfyldt, herunder for at sikre mod svig af både nationale og EU-midler.

Tekstanmærkning nr. 163. ad 24.26.30, stk. 1, på finansloven 2014, viderefører § 11 i lov nr. 1552 af 20. december 2013 om udvikling af fiskeri- og akvakultursektoren, hvorefter ministeren for fødevarer, landbrug

¹⁴ Miljøministeriet har bemærket, at Naturstyrelsen har konstateret, at der den 20. december 2013 blev vedtaget en bestemmelse, som skulle have været indmeldt i forbindelse med sidste års retssikkerhedsredegørelse, men ikke blev det. Det drejer sig om § 33 i lov nr. 1606 af 26. december 2013 om vandplanlægning, som viderefører § 51 i miljøoplysningsloven (lbk nr. 932 af 24. september 2009). Der er tale om, at reglerne for overvågning af vandforekomster er flyttet fra miljøoplysningsloven til en ny lov om vandplanlægning. I forbindelse med at bestemmelsen blev flyttet til lov om vandplanlægning, blev der tilføjet i bestemmelsen, at den af bestemmelsen omfattede adgang til enhver ejendom for dels at foretage tekniske forarbejder og undersøgelser til forberedelse af beslutninger, dels at gennemføre overvågning efter lovens § 31 eller regler udstedt i medfør heraf, skal varsles over for ejeren eller brugeren af ejendommen mindst to uger i forvejen.

og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger hertil, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse har adgang til virksomheder mv., der drives af en fysisk eller juridisk person, der har modtaget tilsagn om tilskud efter loven. På tilsvarende måde har ministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, adgang til virksomhedernes regnskaber, forretningsbøger og papirer mv., herunder også materiale, der opbevares i elektronisk form, for at tilvejebringe oplysninger til brug i henhold til loven eller til regler, der er fastsat i medfør af loven. Videreførelsen indebærer, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri eller den, ministeren bemyndiger hertil - uanset udløb af programperioden den 31. januar 2013 - under Den Europæiske Hav- og Fiskerifond forsat har hjemmel til i 2014 at føre kontrol, med de virksomheder mv., der drives af en fysisk eller juridisk person, der har modtaget tilsagn om tilskud. NaturErhvervstyrelsen er efter EU-reglerne forpligtet til at sikre, at der gennemføres kontrol med foranstaltninger, der medfinansieres af EU, herunder sikre mod svig.

4.3. Bestemmelser, der udvider anvendelsesområdet for gældende bestemmelser

Der er i 2014 vedtaget fem bestemmelser, som har til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om forvaltningens adgang til at foretage tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelser:

§ 27 i lov nr. 401 af 28. april 2014 om lov om autorisation af virksomheder på el-, vvs- og kloakinstallationsområdet. Der er tale om en ny hovedlov på autorisationsområdet, som trådte i kraft den 2. juni 2014. Det følger af bestemmelsen, at Sikkerhedsstyrelsen har adgang til offentlige og private ejendomme og lokaliteter uden retskendelse, hvis der er formodet risiko for farlige el- eller gasinstallationer. I den forbindelse har Sikkerhedsstyrelsen adgang til ejendomme og lokaliteter, hvorfra virksomheder omfattet af loven driver virksomhed. Sikkerhedsstyrelsen har tillige med samtykke fra den berørte borger eller virksomhed adgang til andre offentlige og private ejendomme og lokaliteter. Politiet yder om fornødent Sikkerhedsstyrelsen bistand. Med lovændringen er der sket en mindre udvidelse af bestemmelsen i forhold til de tidligere gældende bestemmelser om adgang uden retskendelse. Udvidelsen består i, at Sikkerhedsstyrelsen, hvis det skønnes nødvendigt, har adgang til virksomhedens lokaler. Om det skønnes nødvendigt at få adgang til virksomhedens lokaliteter, beror blandt andet på, om Sikkerhedsstyrelsen kan få tilstrækkelige oplysninger om virksomheden på anden måde. Baggrunden for at få udvidet adgangen til kontrolbesøg uden retskendelse er behovet for at kunne føre en effektiv kontrol med de autoriserede og godkendte virksomheder.

§ 12 i lov nr. 165 af 26. februar 2014 om letbane på Ring 3, fastslår, at *§ 21 e i lov om jernbane* finder anvendelse i forbindelse med projektering af letbanen på Ring 3. Bestemmelsen indebærer, at selskabet Ring 3 Letbane I/S får samme beføjelser som en infrastrukturforvalter, dvs. at selskabet, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse får adgang til at foretage jordbundsundersøgelser, opmålinger, afmærkninger og andre undersøgelser af udendørs arealer med henblik på at foretage undersøgelser og projektering af letbanen på Ring. Desuden får Ring 3 Letbane I/S under samme betingelser som ved andre undersøgelser ret til at få foretaget arkæologiske forundersøgelser i forbindelse med projekteringen af letbanen på Ring 3.

§ 2 i lov nr. 719 af 25. juni 2014 om projektering af nyanlæg og hastighedsopgraderinger af en række jernbanestrækninger på hovedbanen og regionalbanerne. Bestemmelsen fastslår, at *§ 21 e i lov om jernbane* finder anvendelse i forbindelse med projektering af en ny jernbanebane over Vestfyn og jernbane over Vejle Fjord, således at Vejdirektoratet får samme beføjelser som en infrastrukturforvalter. Det betyder,

at Vejdirektoratet, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse får adgang til at foretage jord-bundsundersøgelser, opmålinger, afmærkninger og andre undersøgelser af udendørs arealer med henblik på at foretage undersøgelser og projektering af en ny jernbanebane over Vestfyn og jernbane over Vejle Fjord. Desuden får Vejdirektoratet under samme betingelser som ved de andre undersøgelser ret til få foretaget arkæologiske forundersøgelser i forbindelse med forbindelse projekteringen af en ny jernbanebane over Vestfyn og jernbane over Vejle Fjord. Bestemmelsen er indsat, fordi Vejdirektoratet skal varetage nogle projekteringsopgaver på baneområdet, og fordi Vejdirektoratet i modsætning til Banedanmark, som er infrastrukturforvalter, ikke kan anvende § 21 e i jernbaneloven uden udtrykkelig lovhjemmel hertil.

§ 45 i lov om offentlige veje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1048 af 3. november 2011, er ved § 99 i lov nr. 1520 af 27. december 2014 om offentlige veje m.v., blevet ændret. Ændringen indebærer, at vejmyndigheden har adgang til at foretage arkæologiske forundersøgelser på en privat ejendom til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse. Ændringen indebærer endvidere, at undersøgelserne m.v. kan ske, hvis det er nødvendigt i anledning af klimarelaterede afværgeforanstaltninger. Adgangen til arkæologiske forundersøgelser mv. er tidligere blevet hjemlet gennem konkrete anlægslove, men med ændringen i lov om offentlige veje er der indført en generel hjemmel til at foretage sådanne undersøgelser til konkrete anlægsprojekter mv.

§ 123 og 123 a i lov om social service er ved lov nr. 577 af 10. juni 2014 ændret således, at unge over 18 år, der er anbragt på et anbringelsessted, jf. servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse, er blevet omfattet af magtanvendelsesreglerne for børn og unge, så det fremover f.eks. bliver muligt at anvende fysisk magt eller undersøge barnets eller den unges person og opholdsrum. Med ændringen bliver der adgang for anbringelsesstedets personale til fx at kunne gribe ind over for en ung over 18 år, i tilfælde hvor den pågældende er til fare for sig selv eller andre, eller hvor den unges opførsel er uansvarlig i forhold til fællesskabet på opholdsstedet.

4.4. Hjemler, der ophæver gældende bestemmelser

Der er i 2014 ikke vedtaget hjemler hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb ophæves.

4.5. Nye hjemler, der giver offentlige myndigheder adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven

Der er i 2014 vedtaget i alt én bestemmelse, som giver den offentlige forvaltning en egentlig ny adgang til at foretage tvangsindgreb, der er omfattet af retssikkerhedsloven.

Det drejer sig om følgende bestemmelse:

§ 6 i lov nr. 1519 af 27. december 2014 om en ny fjordforbindelse ved Frederikssund indebærer, at Vejdirektoratet eller den, som transportministeren bemyndiger hertil, har adgang uden retskendelse til privat ejendom med henblik på at få foretaget de arkæologiske forundersøgelser, der er nødvendige for anlægsarbejdet. Dette kræver dog, at det skønnes nødvendigt, og at det sker mod behørig legitimation. Bestemmelsen vedrører kun retten til at gennemføre forundersøgelse samt og varslingen heraf – selve gennemførelsen af undersøgelsen sker efter museumsloven.

5. Sammenfatning

Samlet set er det på baggrund af de foreliggende oplysninger Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er grundlag for at antage, at retssikkerhedsloven generelt har givet anledning til væsentlige problemer i praksis i 2013, hverken i forhold til de virksomheder mv., hvor der udføres kontrolbesøg, eller i forhold til myndighedernes tilrettelæggelse og udførelse af kontrolbesøg mv.

I 2014 er der vedtaget i alt 10 bestemmelser vedrørende forvaltningens adgang til at gennemføre tvangsindgreb omfattet af retssikkerhedsloven. Én af disse bestemmelser giver forvaltningen en egentlig ny adgang til at gennemføre tvangsindgreb, fem af bestemmelserne har haft til formål at udvide anvendelsesområdet for allerede gældende bestemmelser om adgang til tvangsindgreb, fire bestemmelser har i det væsentlige karakter af en videreførelse af en tidligere bestemmelse, mens der ikke er indført bestemmelser, hvorved forvaltningsmyndigheders adgang til at foretage tvangsindgreb ophæves.

Justitsministeriet vil fortsat med udgangspunkt i princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed i forbindelse med den lovtekniske gennemgang af andre ministeriers lovforslag tilstræbe, at der ikke unødigt medtages bestemmelser, der gør det muligt for offentlige myndigheder at skaffe sig adgang til privat ejendom.